

AZ ELKÉPZELT ÉS AZ ELKÉPZELHETETLEN JAPÁN

Sipos Zoltán fotói

Yashiro Atiko haikuja:

*Nem mozdul semmi,
állnak a felhők, a fák,
pedig fúj a szél.*

Nem mozdul semmi. Hiába nézzük a képeket, állóképek. Nyílani nyílnak, befelé többnyire, de szinte mozdulatlanul. Hogy ez egy fotózási technikának köszönhető vagy egy speciális lencsének vagy a fotóművész látásmódjának, nem tudom. Megvallom, nem is igazán érdekel a miként, a hogyan stb. A mű érdekel, ami most látszik, ez a néhány darab fotó.

Yashiro Atiko haikuja:

*A víztükörben
felhődarab sodródik
a túlsó part felé.*

Mi van a túlsó parton? Ezek most nem a tatai tópart ködbevesző (tehát semmibe, bizonytalanba stb.) stégjei. Hanem konkrét részletfotók egy távoli, idegen világból. Be kell vallanom, sosem jártam Japánban. Szemben Sipos Zolival, aki ellenben igen. Persze, mióta az eszemet tudom japán-buzi (bocsánat, rajongó, kedvelő) voltam. A zen meditáció, a japánkertek, a haiku-költők már fiatal koromban megérintettek, azóta vagyok e sziget titkos rajongója. Titkos, mert nagyon ritkán beszéltem róla, nyilvánosan talán egyetlen egyszer, amikor huszonvalahány éve barátomat próbáltam kalauzolni egy elképzelt Japánba. Később aztán kijutott Japánba, azóta meg nem rajzol japános témákat. Viszont hatalmas gesztust tett, lehetősége volt rá, és kivitte magával Japánba Sipos Zolit, aki remek fotós, fiatal kora ellenére. (Még mindig azt hisszük, hogy tehetség és a kor összefügg, de nem.)

Magamról is csak azért beszéltem hosszabban, hogy kiderüljön, nem jártam ugyan Japánban, de a fejemben van egy erős japán-kép. Legutóbb épp Murakami Haruki nyomán rajzoltam újra a mai Japánról, a hétköznapi életről.

34 Természetesen Murakami világának éppúgy nincs köze a valós világhoz, mint Sipos Zoli képeinek. Mégis.

Yashiro Atiko haikuja:

*Köd van, nincs semmi
a helyén, hófoltok, fák,
hazataláltam?*

De közelítsünk máshonnan. Nagyon szerettem volna, ha ezen a kiállítás megnyitón egy japán bambuszfuvalás is játszik. Japán bambuszfuvalán, de magyar szájjal. Szerencsére nem ért rá a magyar bambuszfuvalás. Miért szerencsére? Mert félrevitte volna a képek jelentését, és rossz irányba terelte volna a lehetséges értelmezési verzióinkat. Japán felé. Egy olyan Japán felé, ami már nem létezik. Sipos Zoli viszont nem azt a Japánt fényképezte. Láta. Pontosabban, innen, a mából próbálta nézni azt a Japánt is, ami már nincs. Bizonyára a távolság teszi, a kulturális, idő- és térbeli, hogy azok lettek a legjobb fotói. A lekopott, tojásalakú homokkövek között az az egyetlen, időtlenséget sugárzó Buddha-fej. A japánkertek ismerős részletei, a tetető furcsa perspektívája. Olyan ez, mint a nemrég elhunyt zseniális japán zongorista legjobb formációja. (Épp ez szól, kiállítás előtt és után, ha minden igaz.) Tethered Moon a trió neve. Jazzt játszanak, ha muszáj meghatározni. Masabumi Kikuchi, Gary Peacock bőgőn és a szintén nemrég elhunyt, nagyon kreatív és finoman játszó dobos, Paul Motian. Jimi Hendrixet játszanak, ha nem lehetne felismerni. nyomokban talán, most, hogy segítettem. Nyomokban ismerjük fel Japánt Sipos Zoli fotóin is. Mondhatunk bármit, hogy ilyen vagy nem a valódi vagy az elképzelt Japán-képünk, mindegy, ő így látja, ez az ő Japánja. Szellős, levegős, mint Masabumi Kikuchi játéka, akik kísérik, kísérhetnék Keith Jarrettet is. (Kísérték is.) Kísértés lenne bármiféle komoly megállapítást tennünk. Ha Sipos Zolit ismerjük kicsit, tudjuk, hogy sosem kapkod, sok-sok éve volt Japánban, és most mutatta meg a képeit a közönségnek. Ennek vannak gyakorlati okai is, de az ilyenkor mindegy. Az idő is szelektál és az jó. Kell. Masabumi Kikuchi lemezei se mind emészthetőek. De a Tethered Moon mindegyik cédéje telitalálat. Feldolgozások többnyire. Tosca vagy Edith Piaf, mindegy. Sipos Zoli fotói is azok. Ezt nem tudja elkerülni. Hogy egy-egy kép ne legyen ismerős valahonnan, számunkra is, akik nem jártunk Japánban.

Yashiro Atiko haikuja:

*Mohás kő vagyok
egy árnyas horhos mélyén,
mi nem voltam még?*

35

Hogy valami komolyat is mondjak, elmesélem kedvenc japán mesterem történetét. Segíték, metaforikus szándékkal. A mester nem japán, hanem jezsuita szerzetes, aki Japánban szolgált, és átjárt a zen buddhista kolostorba meditálni. Nyolcvan éves korára zen mesterré is avatták. Ő, Enomiya-Lassalle atya „a Sinmeikucu Központba az erdőből hozatott egy hatalmas sziklatömböt, s örült, hogy még évekkel később is talált rajta mohát. Jelnek tekintette: ahogy a sinmeikucui kápolna oltárával összeszenőtt a moha, úgy az ő élete is.” Remélem, értik, mire szeretnék célozni a kis tantörténettel. Ha mégsem, a hibát magukban keressék, ne a képekben. Mert azok immár, ahogy a kiállítás is, nyitva vannak.

Új Forrás 2016/5 – Csendes Töll: Az elképzelt és az elképpzelhetetlen Japán
Sipos Zoltán fotói

